

Breu història sobre el telègraf a Lloret de Mar

Josep Maria Masses Tarragó

Llicenciat en Història

María Pery Ventosa

Llicenciada en Història

En aquest treball es fa una aproximació al telègraf a Lloret de Mar, d'ençà que es va obrir al públic l'estació telegràfica l'any 1883 fins al primer quart del segle XX. A continuació es relata la història d'alguns oficials de telègrafs i de l'oficial del cos de Telègrafs, Cristóbal Bolufer Salvador. Per acabar es relaciona el personal del cos de Telègrafs destinats a Lloret de Mar durant aquell període de temps.

A Lloret de Mar, l'obertura de l'estació telegràfica¹ va arribar el 20 de febrer de l'any 1883 i des d'aquest moment van ser destinats diversos oficials de Telègrafs i altre personal de suport del cos de Telègrafs, els quals estaven a càrrec d'aquest servei.

La premsa es feia ressò d'aquest important fet. El diari liberal *La Iberia* en donava la notícia: "El lunes se inauguró la estación telegráfica de Lloret de Mar"².

Lloret de Mar va ser la primera estació telegràfica que va obrir al públic de les tres estacions costaneres. La següent va ser la de Sant Feliu de Guíxols al mes de març i la de Palamós al mes de juny de l'any 1883.

Pel que fa l'activitat de l'estació telegràfica de Lloret en el segon aniversari de la seva posada en marxa, és a dir al febrer de l'any 1885, el nombre de telegrams privats expedits a poblacions peninsulars era de 1087 i a l'estranger 160. Pel que fa als telegrams rebuts de poblacions peninsulars era de 993 i de l'estranger 161³.

A Blanes es va endarrerir la instal·lació de l'estació telegràfica municipal fins el mes de maig de 1895, segons es comunicava al periòdic *El Distrito Farnense*:

*"Es seguro que el día 1º de Mayo quedará abierta al público esta estación telegráfica municipal. La línea se halla completamente instalada y sólo falta montar el aparato Moorsee y empalmar el ramal, que partirá del sitio conocido por las Animas en la carretera de Tordera, distante unos 400 metros de la población"*⁴.

Posteriorment mitjançant la Reial Ordre de 13 de gener de 1891 de la *Dirección General de Correos y Telégrafos* s'aprova la classificació de les estacions de la xarxa telegràfica espanyola, en la que l'estació telegràfica de Lloret de Mar estava inclosa en la *Relación de las estaciones estafetas limitadas, servidas por personal facultativo*⁵.

Estacions de servei limitat: de les nou fins les onze del matí i de les tres a les sis de la tarda. Els diumenges de les nou del matí a les dotze de la tarda⁶.

MINISTERIO DE LA GOBERNACIÓN.

Dirección general de Correos y Telégrafos.

Sección de Telégrafos.

El día 20 del actual se abrió al público con servicio limitado la estación telegráfica del Estado, de Lloret del Mar, sección de Gerona.

Madrid 26 de Febrero de 1883.—El Director general, Luis del Rey.

Notícia apareguda a la *Gaceta de Madrid* el 28 de febrer de 1883.

Procedència: Família Masses.

¹ *Gaceta de Madrid*, 28-02-1883. Pàg. 447.

² *La Iberia*, 21-02-1883. Pàg. 3.

³ *El Lloretense*, 01-03-1885. Pàg. 6.

⁴ *El Distrito Farnense*, 28-04-1895. Pàg. 3.

⁵ *El Telégrafo Español*, 13-02-1891. Pàg. 38.

⁶ Reial Decret de 13 de gener de 1891. Ministerio de la Gobernación. Publicat a la *Revista de Telégrafos* 16 de febrer de 1891. Pàg. 61.

El fet de tenir en correcte estat de funcionament les línies telegràfiques era de vital importància, fins al punt que la seva renovació era notícia al periòdic *El Lloretense*: “*Han empezado los trabajos de renovación de postes en la línea telegráfica de esta villa*”⁷.

També es constata que un treballador de la classe Aspirant a Oficial Segon del Cos de Telègrafs, destinat a Lloret, s’ofereix a permutar el seu destí amb algun altre aspirant en un altre lloc de destí. Per aquest motiu escrivia el següent text sobre Lloret com a destí a la revista *Electrón*:

“*Permuta - Magnífica y pintoresca estación en la orilla del mar, se desea permutar con otra limitada o completa, de encargado o de segundo. Dirigirse a Lloret de Mar*”⁸.

Dins del col·lectiu de telegrafistes destinats a Lloret de Mar destaquem un personatge que va ser cap de Telègrafs, l’oficial telegrafista Eduardo Sainz Noguera, que va estar al capdavant de l’estació telegràfica de Lloret de Mar en els seus primers anys de funcionament. Una persona culta i polifacètica que, el primer de gener de l’any 1885, va fer possible que veiés la llum el primer periòdic de Lloret, *El Lloretense. Periódico científico, literario y de intereses generales*, del qual ell era fundador i director.

El Lloretense es va deixar de fer a l’any 1886 i Eduardo Sainz va col·laborar amb l’altre periòdic, també de Lloret, *El Distrito Farnense. Periódico independiente de avisos y noticias*, fundat l’any 1893 i dirigit per Hermenegildo de Urréjola. En el seu número 3 es publicava una sentida carta de Sainz Noguera sobre Lloret de Mar de la qual destaquem dos dels seus poètics paràgrafs.

*¡Lloret de Mar!... La villa queridísima de mi alma,
donde vi deslizarse los días más hermosos de mi
juventud primera; tú serás siempre la patria de mis
sentimientos.*

*Tú me diste amigos sinceros que hacían deliciosa mi
estancia entre tus blancas y esbeltas casas,*

bajo el cielo azul que te cobija y

el cadencioso rumor de las olas que besan tu planta ⁹.

Posteriorment va continuar amb la seva carrera a Telègrafs, essent destinat a diferents llocs com València, Caldes de Malavella, Barcelona i, finalment traslladat, l’any 1907, de nou a València.

També destaquem un altre oficial telegrafista, Luis Asensi, del qual, segons es pot veure al periòdic *El Distrito Farnense*, s’elogiava la seva humanitat amb el següent comentari al ser traslladat de Lloret a un altre destí: “*Ha sido trasladado a Chelva el jefe de Correos y Telégrafos de esta D. Luis Asensi, quien en el año escaso que ha estado al frente de esta estación, ha sabido dejar en todos imperecederos recuerdos. Los vecinos de Chelva están, pues, de enhorabuena*”¹⁰.

Com a curiositat, l’oficial Luis Asensi, cinc anys després, l’any 1898, va ser destinat a Puerto Rico.

En aquest punt, descriu la curta història de la vida d’un Oficial Telegrafista destinat a Lloret de Mar, el meu besavi Cristòbal Bolufer Salvador.

El meu besavi va néixer a Xàbia (Alacant) l’any 1868, va ser destinat a Lloret de Mar l’any 1909, en el lloc que ocupava un altre oficial telegrafista, el Sr. Federico Maspons Amat. El canvi de destí normalment tenia la finalitat de promocionar en l’escala del cos de Telègrafs, però no només comportava un canvi professional de lloc de destí sinó el trasllat, com en el seu cas, de tota la seva família. Cristòbal Bolufer va ser ascendit¹¹ d’oficial cinquè a oficial quart l’any 1910 quan ja portava prop d’un any a Lloret de Mar.

El càrrec de cap de Telègrafs, a més, donava dret de residència. És per això que ell i la seva família, dona i quatre fills, van venir a viure a Lloret i concretament a la *Casa Capitular*,¹² o el que coneixem com a Casa de la Vila, a la planta superior d’aquest edifici, l’actual Ajuntament, en un moment en el que al seus baixos hi havia una garjola. Al llarg d’aquells anys a Lloret, a més d’incorporar-se a la plaça de telegrafista, ell i la seva família es van incorporar al nou poble de destí fent amistat, tant els pares com els seus fills, amb la gent de Lloret. Tot això segons explicava la meva àvia.

Amb anterioritat a aquest darrer destí el meu besavi havia estat destinat com a cap de Telègrafs en diferents localitats com Cadis l’any 1896, Benidorm¹³ l’any 1898, Alcoi¹⁴ l’any 1900 i Mequinsa¹⁵ l’any 1908. Es per això que tant la meva àvia com els seus germans eren nascuts als diferents llocs de destinació del seu pare.

Posteriorment va ser traslladat a Barcelona i finalment, com a conseqüència del trasllat de l’oficial quart, Sr. Maspons, a Barcelona va poder venir a Lloret.

⁷ *El Lloretense*, 06-12-1885. Pàg. 7.

⁸ *Electrón*, 10-09-1898. Pàg. 6.

⁹ *El Distrito Farnense*, 23-07-1893. Pàg. 1.

¹⁰ *El Distrito Farnense*, 27-08-1893. Pàg. 1.

¹¹ *Electrón*, 20-12-1910. Pàg. 9.

¹² SAML M – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. *Padrón general. Formado por su Ayuntamiento con arreglo á la ley Municipal y demás disposiciones vigentes segun el Censo de 1910* [2on volum]. 1911. CID: 100.002.2664.165_007.006.004.

¹³ Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración. 1898. Pàg. 731.

¹⁴ Padrón municipal de Alcoy (Alicante) de l’any 1900.

¹⁵ Anuario del comercio, de la industria, de la magistratura y de la administración. 1908. Núm. 2. Pàg. 1304.

“Oficial quinto D. Cristóbal Bolufer y Salvador, de Barcelona á Lloret de Mar. Oficial cuarto D. Federico Maspons y Amat, de Lloret de Mar á Barcelona”¹⁶

Després de dos anys com a oficial quart, responsable del telègraf a Lloret de Mar, li va ser concedida al setembre de 1911, una llicència de 20 dies per malaltia i al cap d'uns dies, el 22 de setembre, el meu besavi, de 43 anys d'edat, i amb una carrera prometedora, no es va poder incorporar de nou a la seva estimada i vocacional feina. Va morir sobtadament i va ser enterrat al Cementiri de Lloret.

M'imagino que va morir sobtadament, perquè un cop consultat al Cementiri de Lloret, em van comentar que havia estat enterrat en una zona comuna sense cap identificació, cosa que no em quadra amb una persona ordenada i cultivada com era, segons em va comentar la meva àvia i filla seva. Era una persona culta pel moment que li va tocar viure i que, entre d'altres qualitats, tenia la de tocar el piano. La meva àvia també em comentava que el seu pare portava uniforme amb pistola i que ella guardava molt bon record de la seva infantesa a Lloret.

La seva defunció va ser comunicada per la revista *Electrón*¹⁷, i també el Diari de Girona¹⁸ donava la notícia de la seva mort:

“Ha fallecido en Lloret de mar el oficial cuarto del cuerpo de Telégrafos D. Cristóbal Bolufer y Salvador. DEP”.

Cristóbal Bolufer Salvador
Procedència: Família Masses. Data: 1900 ca.

Pel que fa la resta de membres del cos de Telègrafs destinats a Lloret de Mar abans i després del meu besavi, en l'Annex següent es relaciona el personal del cos de Telègrafs destinat a Lloret amb la seva categoria professional, de 1884 fins a 1917. En aquests aproximadament 23 anys van estar destinats a Lloret 25 membres del cos de Telègrafs. D'aquests, segons les diferents categories hi va haver:

1 aspirant primer; 8 aspirants segon; 3 aspirants tercer; 2 auxiliars tercer o de tercera; 5 oficials cinquè; 4 oficials quart; 1 oficial segon; i 1 oficial primer.

Els que més temps van estar destinats a Lloret van ser:

- Aspirant segon Manuel Montenegro y Antón amb 41 mesos.
- Oficial quart Gabriel Buïgues y Cabrera amb 40 mesos.
- Oficial cinquè Federico Maspons y Amat amb 35 mesos.
- Aspirant primer Lorenzo Camarero y Malcorra amb 33 mesos.
- Oficial quart Cristóbal Bolufer y Salvador amb 32 mesos.

En el cas de Cristóbal Bolufer, si no s'hagués mort a Lloret de forma sobtada crec que hauria estat molts més anys ja que era una família nombrosa molt contenta de viure a Lloret i és aquí on va promocionar (ascendir) d'oficial cinquè a oficial quart, sense necessitat de canviar de destinació. També es constata que hi va haver un grup de 5 oficials que van residir a Lloret de Mar molt poc temps, entre 2 i 5 mesos.

A finals del segle XIX es van consolidar com a funcionàries les primeres dones al Cos de Telègrafs. Aquest fet també va tenir a Lloret, una mica més tard, la seva repercussió, amb la destinació a l'any 1917 de l'auxiliar de tercera, Sra. Josefa Gálvez Navarro.

Amb aquest treball s'ha pretès donar a conèixer alguna cosa més del telègraf elèctric al nostre país i a la nostra vila, en un període de temps que, com ha dit algun autor, de 1875 a 1924 es pot considerar l'època daurada del telègraf, ja que era l'únic mitjà de comunicació que abastava àmpliament les necessitats de la societat ¹⁹.

¹⁶ *Electrón*, 10-02-1909. Pàg. 8.

¹⁷ *Electrón*, 01-10-1911. Pàg.

¹⁸ *Diario de Gerona*, 13-10-1911. Pàg. 6

¹⁹ CRESPO, María Victoria. *Los caminos de la comunicación: La Telegrafía Eléctrica en España. Comunicación presentada al XII Congreso Internacional de Caminería Hispánica*, realitzat del 24 al 29 de juny de 2014, al Colegio de Ingenieros de Caminos. Pàg. 5.

Annex: Relació de personal del Cos de Telègrafs destinat a Lloret de Mar, de desembre de 1884 fins el gener de 1917.

Trasllat (origen i/o destinació), nom i categoria	Nom i número de revista o periòdic referenciat					Categoria i nom	Data
	Electrón	Revista de Telègrafs	Telègrafo español	El Lloretense	Distrito Farnense		
Oficial del cos de Telègrafs a Lloret de Mar.				1		Oficial segon.	31/12/1884
Trasllat: oficial segon D. Eduardo Sáinz Noguera de Lloret de Mar a Girona.	-	146	-			Cap de Comunicacions D. Eduardo Sáinz Noguera.	16/08/1886
Trasllat: aspirant D. Fernando Julián de la Cruz de Barcelona a Lloret de Mar.	-	146	-			Aspirant segon D. Fernando Julián de la Cruz.	16/08/1886
Trasllat: oficial primer D. Francisco de P. Montón de Lloret de Mar a Palafrugell.	-	157	-			Oficial primer D. Francisco de P. Montón.	01/02/1887
Trasllat: aspirant segon D. Fernando Julián de la Cruz d'Alcanyís a Lloret de Mar.	-	157	-			Aspirant segon D. Fernando Julián de la Cruz.	01/02/1887
Trasllat: aspirant segon D. Fernando Julián de la Cruz de Lloret de Mar a Sant Feliu de Guíxols.	-	260	-				16/05/1891
Trasllat: aspirant segon D. Ildefonso Salazar Heredia de Roses a Lloret de Mar.	-	260	-			Aspirant segon D. Ildefonso Salazar Heredia.	16/05/1891
Trasllat: aspirant segon D. Ildefonso Salazar Heredia de Lloret de Mar a Corcubián.	-	269	-				01/10/1891
Trasllat: aspirant segon D. Pedro Sáez Garcia de Corcubián a Lloret de Mar.	-	269	-			Aspirant segon D. Pedro Sáez Garcia.	01/10/1891
Trasllat: aspirant segon D. Pedro Sáez de Lloret de Mar a Tardienta.	-	-	24				28/08/1892
Trasllat: aspirant segon D. Luis Asensi Irurzun de Tardienta a Lloret de Mar.	-	-	24			Aspirant segon D. Luis Asensi.	27/08/1893
Trasllat: Luis Asensi Irurzun de Lloret de Mar a Xelva.	-				8		
Trasllat de Barcelona a Lloret Manuel Montenegro Antón.	-				9	Aspirant segon Administrador Correus i Telègrafs D. Manuel Montenegro Antón.	03/09/1893
Trasllat: aspirant segon D. Manuel Montenegro de Lloret a Arenys de Mar. ²⁰	-				32/ 86/ 90		12/02/1897
Defunció: aspirant segon D. Manuel Montenegro a Arenys de Mar.	52						10/12/1898

Els articles

Trasllat: aspirant segon D. Lorenzo Camarero Mascorra de la central a la Direcció General.	32						21/12/1896
Trasllat: aspirant primer D. Lorenzo Camarero Malcorra a Lloret de Mar.	45					Aspirant primer D. Lorenzo Camarero Malcorra.	30/09/1898
Trasllat: aspirant primer D. Lorenzo Camarero Malcorra, de Lloret de Mar a la central.	49						10/11/1898
Trasllat: aspirant segon D. Juan Beneyto Payà, de València a Lloret de Mar.						Aspirant segon D. Juan Beneyto Payà.	10/11/1898
Trasllat: D. Juan Beneyto Payà, de Lloret de Mar a Casas Ibáñez.	78						30/08/1899
Trasllat: aspirant segon D. Juan Bautista Labastida Torres, de Barcelona a Lloret de Mar.						Aspirant segon D. Juan Bautista Labastida Torres.	30/08/1899
Trasllat: aspirant segon D. Juan Bautista Labastida Torres, de Lloret de Mar a Arenys de Mar.	120						30/10/1900
Trasllat: aspirant tercer D. Ramón Bolao Nebreda, de Barcelona a Lloret de Mar.							30/10/1900
Trasllat: aspirant tercer D. Ramon Bolao Nebreda, de Lloret de Mar a Barcelona.	136					Aspirant tercer D. Ramon Bolao Nebreda.	10/04/1901
Trasllat: oficial segon D. Gabriel Buigues Cabrera, de Barcelona a Lloret de Mar.							10/04/1901
Trasllat: oficial quart D. Gabriel Buigues Cabrera, de Lloret de Mar a Cervera.							10/08/1904
Trasllat: auxiliar tercer D. Juan Bautista Gómez Serrano, de Cervera a Lloret de Mar.	256					Auxiliar tercer D. Juan Bautista Gómez Serrano.	10/08/1904
Trasllat: auxiliar tercer D. Juan Bautista Gómez Serrano, de Lloret de Mar a Manresa.	279						05/04/1905
Trasllat: aspirant tercer D. Blas Pallarès Vinardell, de Berga a Lloret de Mar						Aspirant tercer D. Blas Pallarès Vinardell.	05/04/1905
Trasllat: aspirant tercer D. Blas Pallarès Vinardell de Lloret Mar a Granollers.	313						10/03/1906
Trasllat: oficial cinquè D. Federico Maspons Amat, de Barcelona a Lloret de Mar.	314					Oficial cinquè D. Federico Maspons Amat.	20/03/1906
Trasllat: oficial quart D. Federico Maspons Amat, de Lloret de Mar a Barcelona.	418						Febrer 1909
Trasllat: oficial quart D. Cristóbal Bolufer Salvador, de Barcelona a Lloret de Mar.	418						10/02/1909
Ascens: d'oficial quart a oficial cinquè de D. Cristóbal Bolufer Salvador a Lloret de Mar.	485					Oficial cinquè D. Cristóbal Bolufer Salvador.	20/12/1910
Defunció de l'oficial cinquè D. Cristóbal Bolufer Salvador a Lloret de Mar.	513						Octubre 1911

Els articles

Trasllat: oficial cinquè D. Bartolomé Mercadal Seguí, de Lloret de Mar a Juneda.	581						20/08/1913
Trasllat: oficial cinquè D. Vicente Roselló Sendra, de Juneda a Lloret de Mar.						Oficial cinquè D. Vicente Roselló Sendra.	20/08/1913
Trasllat: oficial cinquè D. Vicente Roselló Sendra, de Lloret de Mar a Lluçmajor.	591						01/12/1913
Trasllat: oficial quart D. Rafael Martínez Thomàs, de Barcelona a Lloret de Mar.						Oficial quart D. Rafael Martínez Thomàs	01/12/1913
Trasllat: oficial quart D. Rafael Martínez Thomàs, de Lloret de Mar a Barcelona.	598						
Trasllat: oficial quart D. Ramon Sánchez Ralla, de Barcelona a Lloret de Mar.						Oficial quart D. Ramon Sánchez Ralla	10/02/1914
De Lloret de Mar a Panticosa.	-						
Trasllat de Panticosa a Baños	613						Juliol 1914
Trasllat: oficial tercer D. Francisco González Baidal, de Barcelona a Lloret de Mar.	692					Oficial tercer D. Francisco González Baidal	20/09/1916
Trasllat: oficial tercer D. Francisco González Baidal, de Lloret de Mar a Eivissa.							
Trasllat: oficial quart D. José Soriano Morell, d'Eivissa a Lloret de Mar.	702					Oficial quart D. José Soriano Morell	20/11/1916
Trasllat: oficial tercer D. José Soriano Morell, de Lloret de Mar a Barcelona.							
Trasllat: auxiliar de tercera D. Josefa Gálvez Navarro, de Barcelona a Lloret de Mar.						Auxiliar de tercera D. Josefa Gálvez Navarro	01/01/1917

Casa consistorial de Lloret de Mar, on hi havia situada l'estació telegràfica.
 Procedència: SAMLM - Fons Ramon Rovira Fàbregas.
 Data: 1914. Autoria: Ramon Rovira Fàbregas. CID: 699.112.200_323.038.012.